

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתי

ערב שבת-קודש
פרשת בשלח / שירה
י"ד בשבט ה'תש"ע

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ד בשבט ה'תש"ע – כ"א בשבט ה'תש"ע

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ד בשבט	הלכות גזילה ואבידה פרק יג-טו.	הלי נערה בתולה פרק ב.	מ"ע קצד.
ש"ק	ט"ו בשבט	פרק טז-יח.	פרק ג.	מל"ת רסט. מ"ע רד.
א'	ט"ז בשבט	הלכות חובל ומזיק.. בפרקים אלו.	הלי סוטה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רלו.
ב'	י"ז בשבט	פרק ד-ו.	פרק ב.	מ"ע רלו.
ג'	י"ח בשבט	פרק ז-ח. הלכות רוצח ושמירת נפש.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ג.	מ"ע רלו. מל"ת רפט. רצו [רצה*].
ד'	י"ט בשבט	פרק ב-ד.	פרק ד.	מ"ע רכה. מל"ת רצה [רצו**]. רצב.
ה'	כ' בשבט	פרק ה-ז.	פעמי הכן וגוי. ספר קדושה והוא ספר חמישי.. הלי איסורי ביאה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רמו. מל"ת רצג. רצז. מ"ע קפב.
ו'	כ"א בשבט	פרק ח-י.	פרק ב.	מ"ע קפא. מל"ת שט. רחצ. מ"ע קפד.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר*		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', י"ד בשבט	4.35	5.22	5.44	6.42	9.13	11.54	12.24	5.11.5	5.37
ש"ק, ט"ו בשבט	4.34	5.21	5.43	6.42	9.13	11.54	12.24	5.12.4	5.38
א', ט"ז בשבט	4.34	5.21	5.43	6.41	9.13	11.54	12.24	5.13.3	5.38
ב', י"ז בשבט	4.33	5.20	5.42	6.41	9.13	11.54	12.24	5.14.2	5.39
ג', י"ח בשבט	4.33	5.20	5.42	6.40	9.12	11.55	12.25	5.15.1	5.40
ד', י"ט בשבט	4.32	5.19	5.41	6.39	9.12	11.55	12.25	5.16.0	5.41
ה', כ' בשבט	4.32	5.19	5.40	6.38	9.12	11.55	12.25	5.17.0	5.42
ו', כ"א בשבט	4.31	5.18	5.40	6.38	9.11	11.55	12.25	5.17.9	5.43

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
בשלח	4:35	5:50	4:49	5:51	4:39	5:49	4:53	5:53
יתרו	4:41	5:56	4:56	5:57	4:46	5:55	4:59	5:58

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il אינטרנט: ISSN 0793-7474 דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

האישה היהודייה היא הלוחמת בפרעה

מדוע מצויינת בהפטרה דווקא שירת הנשים ולא שירת הגברים?
 • את גזירת "כל הבן הילוד" חוו בעיקר הנשים, וגם בדורנו, הן המתמסרות להציל את ילדי-ישראל מהטביעה ב'נילוס' ההישגים הגשמיים • וההוראה: גם במצרים שבה שולט פרעה אפשר לגדל את ילדי-ישראל בדרך התורה, הנותנת חיים טובים ברוחניות ובגשמיות • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

להם מרים שירו לה' כי גאה גאה⁶. מדוע אפוא ההפטרה היא דווקא בשירת אשה, "ותשר דבורה"? ועל זה סיפר רבנו הזקן סיפור ארוך (נדפס בשיחה הנ"ל), וסיים, שכאשר בני-ישראל יצאו ממצרים והלכו "בתוך הים ביבשה"⁷ ואמרו שירה, אמרו גם הנשים שירה, אבל גם "בתופים ובמחולות", בשמחה. ולכן ההפטרה דשכת שירה היא "ותשר דבורה" ("הכל היה מן העפר"⁸, ספירת המלכות).

ב. ולכאורה אינו מובן: מדוע השירה ששרו משה ובני-ישראל - האנשים - לא היתה בשמחה כמו שירת מרים וכל הנשים?
 אלא הטעם לזה - בפשטות, כי, כאשר מקבלים דבר בלי יגיעה ובלי צער, אי אפשר בשום אופן להרגיש את אותה השמחה, כמו בשעה שהשקיעו בעניין זה יגיעה רבה ועברו מלחמות קשות. ו"לפום

א. לפני עשרים שנה - אחרון של פסח חצר"ת - דיבר כ"ק מו"ח אדמו"ר בשיחה² בנוגע להפטרה שבת זו³.

וסיפר בשם אבי-זקנו - הצמח-צדק, שזקנו - רבנו הזקן, הקשה פעם, מדוע ההפטרה דשכת שירה היא דווקא "ותשר דבורה"⁴, שירת אשה, ולא שירת דוד, כמו ההפטרה דשביעי של פסח. בפרשת בשלח ישנה שירת האנשים: "אז ישיר משה גו"⁵, וישנה גם שירת הנשים: "ותקח מרים גו' את התוף בידה ותצאן כל הנשים גו' בתופים ובמחולות, ותען

(1) שיחה זו - הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"א ע' 139 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

(2) לקו"ד ח"ד תשא, א. סה"ש תרח"ץ ע' 283. וראה גם מכתב ח' שבט; י"ד שבט שנה זו (אג"ק חט"ז ע' רסט; ע' רפ).

(3) ראה גם שיחת יו"ד שבט דאשתקד סמ"ג ואילך (תו"מ ח"ט ע' 62 ואילך).

(4) ס' שופטים ה, א ואילך.

(5) בשלח טו, א.

(6) שם כ"בא.

(7) שם יד, טז. כב.

(8) קהלת ג, כ.

צערא אגרא⁹: ככל שיגדלו היגיעה והצעד קודם לכן - כן תגדל השמחה לאחר זה.

בשעה שישאל שרו שירה בגלל שפרעה והמצריים טבעו בים, והם יצאו מארץ מצרים - הנה משה רבנו וכל האנשים בישראל לא היו יכולים להרגיש בזה שמחה כזו כמו מרים וכל נשיישראל.

כי, קושי גלות מצרים, והגזירות הרעות ביותר, באו לאחר לידת מרים. והגזירה הקשה ביותר היתה - "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו"¹⁰.

- כל הקשיים שהיו קודם לכן, כשכניישראל עבדו "בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך"¹¹, לא הגיעו לחומרת הגזירה של השלכת ילדים הנולדים אל היאור -

וכפי שמספרים חז"ל¹² - היתה לאחר זה גם הגזירה שפרעה ירחץ ברם ילדיישראל.

כל זאת "חיה" ("לעבט איבער") האם יותר מאשר האב. ולכן, גם כאשר נפטר מפרעה וגזירותיו, היתה שמחת נשיישראל גדולה הרבה יותר משמחת האנשים.

ג. כל הסיפורים בתורה - וכך גם הסיפור של יציאת מצרים, אודות השירה והשמחה "בתופים ובמחולות" של מרים ונשיישראל - הם הוראה לכל הדורות, גם לדורנו.

ועניין זה מרומז גם בפסוק: "ותצאן כל הנשים אחריה" - כל נשיישראל עד סוף כל הדורות הולכות אחרי מרים ואומרות: "שירו לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים".

אלקות וקדושה - "גאה גאה", למעלה שאין למעלה הימנו, ואילו דברים שהם היפך הקדושה, שנלחמים בקדושה, "סוס ורוכבו" - "רמה בים", עמוק בתחתית הים. לא סתם למטה, אלא "רמה בים", זריקה חזקה ביותר אל תוך הים, תחתון שאין למטה הימנו.

ד. כבר דובר פעם¹³ אודות הגזירה ד"כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", שנקודתה ותוכנה - יש בכל דור ובכל מדינה, גם בדורנו ובמדינתנו.

בשעה שנולד ילד יהודי, ועל-פי סדר החיים היהודי מתחילים מיד לחנכו בדרך התורה והמצוות - אזי בא פרעה מלך מצרים, דהיינו ההנהגה השלטת ("די בעל-הבית שקייט") של המדינה, וטוען: נולד עתה ילד, שבבוא הזמן יינשא ויצטרך לספק פרנסת הבית, ולכן כבר מילדותו יש להשליכו בנהר הנותן פרנסה (כל המזון והפרנסה של מצרים היה תלוי ביאור - נהר הנילוס), שיטבול ויטבע בנהר.

אלא מאי, מה יהיה עם תורה ומצוות? - על כך, עונה "פרעה", ישנו "יום ראשון" ("סאָנדעי"), שבו ה"בנק" סגור, החנויות סגורות וכו'. - בלילה שלפני זה יש לגרור את הילד ל"סרט" ("מואָני") ולשאר הבלים, אבל בבוקר, מכיוון שההורים רוצים לישון עד שתיים-עשרה בצהריים, לא איכפת להם שהילד ילך ל"סאָנדעי-סקול" וילמד שם, ולא רק לשיר ולרקוד, אלא אפילו "עברי" וחומש... ואילו הם, ההורים, יוכלו לישון במנוחה, ולהיות שקועים בשינה עמוקה ברוחניות.

לאחר-מכן - בשעה אחת אחרי-הצהריים, יפטמו את הילד על-ידי ה"טלוויזיא", "סרטים" ו"בייסבאָל"... - בנהר הנילוס, שלדעתם נותן פרנסה.

תמורת הצורך לקשר את הילד, כבר מילדותו, עם הקב"ה, שהוא "הזן את העולם כולו בטובו בחן בחסד וברחמים"¹⁴, באופן של כבוד ומנוחה,

- שזו (ההתקשרות עם הקב"ה) היא הדרך היחידה של יהודי להשיג פרנסה, שכן, אפילו אם אצל הגויים תלויה הפרנסה בחוקי נהר הנילוס, הרי בישראל נאמר¹⁵ "ואתם הדבקים בהוי' אלקיכם חיים כולכם היום", על-ידי זה שישאל מקשרים עצמם עם הקב"ה, על-ידי זה חיים הם, ועל-ידי זה יש להם

13 ראה לקו"ש ח"א ע' 112 ואילך. תו"מ ח"א ע' 228 ואילך. ועוד.

14 נוסח ברכה הא' דברכת המזון.

15 ואתחנן ד. ד. וראה אדר"ג ספ"ד.

9 אבות פ"ה מכ"א.

10 שמות א, כב.

11 שם, יד.

12 שמו"ד פ"א, לד.

"אשר לא להוי' המה"¹⁷, ואז תוכלי לקוות שייתן כסף עבור ישיבות וחדרים.

- לפועל אנו רואים שרק "פרעה" מתפרנס מזה. ואילו ליהודים אין מזה שום תועלת. -

יש לדעת את האמת, שגזירה זו באה מאותו "פרעה", אלא שביודעו שאם יבוא ויצווה לעשות עבירה, לא ישמעו לו, מתלבש הוא באצטלא של משי ("אָ זיידענע זופעצע"), ואומר שיש לו ישיבה גדולה וזקוק לממון להחזקתה, ולכן יש למסור את הילדים ל"פּאַבליק־סקול" ול"סאַנדעי־סקול", ואז יהיה ביכולתו לבנות ישיבה גדולה עבור "מלאכים"...

גם פרנסה, כיון ש"מאן דיהיב חיי יהיב מזוני"¹⁶: הקב"ה, הנותן חיים, נותן גם פרנסה, לו לאשתו ולבניו -

תמורת זאת, משליכים את הילדים אל הנהר, שמנתק אותם לא רק מחייהם הרוחניים, אלא גם מחייהם במובן הפשוט, שהרי, כאמור, הדרך היחידה של ישראל לחיות ולהתפרנס היא על-ידי ההתקשרות עם הקב"ה.

ה. וכשם שבגלות שהיתה קודם מתן-תורה, שהיא גלות מצרים, כל הגזירות הקודמות לא הגיעו

אפילו אם אצל הגויים תלויה הפרנסה בחוקי נהר הנילוס, הרי בישראל על-ידי שהם מקשרים עצמם עם הקב"ה, חיים הם

כאשר מבחינים בעוד מועד שעצה זו באה מ"פרעה", מה"קלוגינקער" שאומר "הבה נתחכמה לו - פן ירבה"¹⁸ (כ"ק אדמו"ר הפסיק ואמר: אבל האמת היא - ש"כן ירבה וכן יפרוץ"¹⁹), ממי שרוצה שלא יישאר שריד ופליט, רחמנא-ליצלן, מיהדות, מנשמות ישראל, ועל-ידי זה גם מהגופים דישראל, ומתמסרים בתוקף יהודי לבטל את הגזירה, מפסיקים לחפש "תכליתים" בגיל חמש שנים, שבע שנים, שלוש-עשרה שנים או שמונה-עשרה שנים, ועומדים מתוך אמונה ובטחון בהקב"ה,

כי "רבות מחשבות בלב איש" (כלומר שאינן מביאות תועלת, כיון שהן "רבות" ולא "יחיד", "יחידו של עולם"), "ועצת הוי' היא תקום"²⁰ ("היא" - לשון יחיד), כיון שהקב"ה הוא בעל-הבית לא רק בשמים אלא גם בארץ, במקום שבו נמצאת היא, עם בעלה וילדיה,

הרי בידעה זאת - לא זו בלבד שאינה מתפעלת משכנתה, אלא אדרבה - היא פועלת על שכנתה, שגם

לחומרת הגזירה "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" - כן גם בגלות הנוכחית, שכל הגזירות שהיצר הרע מטיל על אנשים מבוגרים, אינם מגיעים לחומרת הגזירה שהיצר הרע מטיל על ילדים קטנים.

אבל, כאשר לא מתפעלים מ"פרעה", לא מתפעלים מ"הידידים הטובים", מהשכנה שגרה בבית הסמוך, הטוענת: כיצד הנך שולחת את בנך לחדר, לישיבה, ששם לומדים תורה, שהיא בת שלש וחצי אלפי שנים, תורה שניתנה במדבר שממה, בזמן שעדיין לא היה "רדיו", "טלפון", ואפילו לא היה "עיתון" בבוקר ל"מורה אני"...

בעבר - טוענת היא - היה אפשר לחיות עם חינוך כזה. אבל עתה, בעמדנו ב"מאה העשרים" ("טווענטיעט סענטוריי"), לאחזר שזכינו ל"קידמה" ו"תרבות" - אי אפשר להישאר "מיושנים".

יתירה מזו, לפעמים מתלבש "פרעה" בלבוש של קדושה, וטוען: הואיל ורצונך שבנך ייתן ממון רב לצדקה בכלל ולישיבות בפרט, עליך להבטיח שיהיה "גביר", ולכן השליכי אותו אל נהר הפרנסה, עשי שיהיה כמו כל ה"דושאַן'ס" וה"מייקל'ס",

17 ע"פ לשון הכתוב - מלכים א ט, כ. דברי הימים ב ח, ז.

18 שמות א, י"ד.

19 שם, יב (ובפרש"י).

20 משלי יט, כא.

16 ע"פ לשון חז"ל - תענית ח, ב.

פינינו את הדרך, אבל עתה, נאמר לנו שירה לפני הנשים. לדעה אחת במדרש, הניחו למלאכים להקדים השירה, אבל לדעה אחרת, מסיים המדרש, גם שירת הנשים קדמה לשירת המלאכים.

אבל, גם לפי ה"סלקא דעתך" במדרש, שהמלאכים לא המתינו לשירת הנשים - לא יכלו המלאכים לומר שירה עד שמרים נתנה להם רשות. וזהו "ותען להם מרים", "להם" לשון זכר - שמרים נתנה רשות למלאכים לומר שירה.

גם מכאן רואים את גודל מעלת שירת הנשים, שהיא נוגעת לא רק בעולמות התחתונים אלא גם בעולמות העליונים. שירתן קודמת ונעלית משירת המלאכים.²³

ח. האמור לעיל הוא הוראה לכל אחד ואחד מישראל, שאין ממה לחשוש - לא מפרעה, לא מהנילוס ולא מהגזירות. אם רק הולכים בתוקף יהודי אמיתי - יכולים להימצא במצרים, ושהיה שם פרעה מלך מצרים, עם כל הגזירות, ואף-על-פי-כן אין זה שייך כלל לילדיו: הוא יוליך את ילדיו בדרך התורה, שהיא הדרך שתביא אותם אל החיים, לא רק חיים בעולם הבא אלא גם חיים בעולם הזה.

הוא יוליך את ילדיו בדרך שבה יוכלו לומר: "זה אילי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו"²⁴, הם ילכו באותה הדרך שבה הולכים הוריהם. והרי זוהי הנחת האמיתית שיכולים לקבל מהילדים.

ואז - כפי שאומרים בהמשך השירה²⁵: "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך", שזוכים לבנין בית המקדש השלישי במהרה בימינו.

ויתירה מזו, כמו שכתוב במדרש²⁶: "למדת חיבתם של ישראל לפני המקום", שהקב"ה לא המתין ל"תביאמו ותטעמו בהר נחלתך", דהיינו בית המקדש, בית עולמים, אלא עוד בהיותם במדבר אמר:

היא תציל את ילדיה מידי "פרעה", וכך מעמידים עשרות אלפי ילדיישראל, שילכו לקראת משיח צדקנו, במהרה בימינו.

י. וכשם שאז, בשעה שנפטרו מפרעה, בזמן משה רבינו ומרים, היתה שמחת הנשים גדולה הרבה יותר משמחת האנשים, כיון שגם את הגזירה "חיו" האמהות יותר מאשר האבות - כן הוא גם עתה, שהן גזירת פרעה, ובמילא גם השמחה שבאה כשנפטרים מהגזירה, מורגשים יותר אצל נשי-ישראל.

בחלקו הגדול של היום - לא נמצא הבעל בבית, ואפילו בזמן שנמצא בבית - גם אז אינו מתמסר כל-כך לחינוך הילדים כמו האשה.

לאידך, האשה היהודייה, היא זו שלוחמת בפרעה, מוסתר ככל שיהיה, ובאיזו צורת "ידידות טובה" שיבוא אליה,

ואז מובטח שתנצח, ותביא לכך ש"הוי" (תורה ויהדות) - "גאה גאה (וההיפך) סוס ורוכבו - רמה בים". ועניין זה נעשה בשמחה, בתופים ובמחולות, וכך עוברים לפרשת יתרו, פרשת קבלת התורה, כיון שיכולים לומר "בנינו ערבים בעדינו"²¹.

י. ובזה יובן גם כן מה שכתוב במדרש²² על הפסוק "ותען להם מרים" - דלכאורה אינו מובן לשון "להם", שהוא לשון זכר, והרי לנשים היה לו לומר "להן"?

על כך מספר המדרש, שכאשר בניישראל עברו בים ואמרו שירה, רצו גם המלאכים לומר שירה. אמר הקב"ה למלאכים: תחלה יאמרו ישראל שירה, ורק לאחר זה תאמרו אתם שירה.

- ועל-פי זה מבאר המדרש הלשון⁵ "ישיר משה", לא "שר" לשון עבר, אלא "ישיר" לשון ציווי, כיון שהיה זה ציווי מהקב"ה: "ישיר משה ובניישראל", ולאחרי זה המלאכים -

לאחרי כן, כאשר מרים והנשים אמרו שירה, טענו שוב המלאכים: עבור משה ובניישראל

(23) ראה גם מכתב י"ד שבט שנה זו (אג"ק חט"ז ע' רעט ואילך): "וכמדובר גם בהתוועדות דמוצ"ש העבר כו".

(24) בשלח טו, ב.

(25) שם, יז.

(26) במדב"ר פ"ב, טז.

(21) ראה שהש"ר פ"א, ד (א). תנחומא ויגב ב.

(22) תנחומא (באָבער) בשלח יג. וראה תו"ש ע"ה פ"פ (אות רמ).

וש"נ.

וכיון שהקב"ה שוכן שם, הרי מובן מאליו שתהיה שם פרנסה בהרחבה, בריאות בהרחבה, ונחת אמיתית מבנים ומבניי-בנים לאורך ימים ושנים טובות. [כ"ק אדמו"ר הורה שכל העסקנים, המלמדים והתלמידים, שנמצאים בר' אמות אלו, יאמרו לחיים].

(מהתוועדות מוצאי ש"ק פ' בשלח ה'תשח"י.
תורת מנחם כרך כב, עמ' 54-60, בלתי מוגה)

"ועשו²⁷ לי מקדש ושכנתי בתוכם"²⁸.

וכן הוא עתה, שבאותם ימים ספורים שנותרו עד ביאת המשיח, הנה עליידי זה שלא יתפעלו מהגזירות, ויעמידו "זרע ברך הוי"²⁹ - יקוים "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", שהקב"ה ישכון בכל בית יהודי,

(27) תרומה כה, ח.

(28) ראה כתובות סב, ב ובפרש"י.

(29) ישעי' סא, ט.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'
ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

בכוח האמונה מתעלים מהטבע

הידיעה מחזקת ומעודדת

התחלת הפרשה היא: "ויהי בשלח פרעה את העם". ומבואר בזה בתורה אור... "שעל-ידי גלותם במצרים והשתעבדותם בהם גרמו שנתעלו בחינות ניצוצי אלקים שנפלו שמה בשבירת הכלים, והוא הוא בחינת כוח הצומח להצמיח ישועות ישראל, כמו שכתוב ופרעה הקריב, ואמרו רז"ל שהקריב את לבם של ישראל לאביהם שבשמים".

ועל דרך שבגשמיות שלח פרעה עם בני-ישראל זבחים ועולות להקריב לה' וכפי שאמר לו משה רבינו "גם אתה תיתן בידינו זבחים ועולות ועשינו לה' אלקינו", וכן היה בפועל, כך גם בפנימיות העניינים - ששלח עמהם את ניצוצות הקדושה שהיו במצרים, שלקחום בני-ישראל עמהם בצאתם ממצרים. ידיעת עניין זה (שהגלות עצמה גורמת העלייה של הגאולה) פועלת שיהיה קל יותר כשנמצאים עדיין בגלות:

לא זו בלבד שיודעים שבדאי יצאו מהגלות, אלא יתירה מזה - שיודעים שכל רגע שנמצאים במעמד ומצב של גלות, מהווה הכנה והכשרה ליציאה מן הגלות אל הגאולה. ובמילא, מסתכלים על כל רגע בגלות - לא כמו רגע בגלות, אלא כמו רגע של הכנה לגאולה.

וההסברה בזה - שבכל פעולה שיהודי עושה בכל יום ויום במשך שהותו בגלות, הרי הוא מאיר עוד חלק בעולם הזה הגשמי והחומרי, ובמילא הרי הוא מברר ומזכך עוד חלק בעולם הזה הגשמי והחומרי, עוד חלק מקליפת נוגה כו', שעל-ידי זה פועלים את תכלית השלימות של ימות המשיח שהוא גילוי אור אין סוף ברוך הוא בעולם הזה הגשמי, כמבואר בארוכה בתניא. וכיון שכן, הרי מוכן שצריכים להסתכל על כל רגע שבו מוכרחים עדיין להיות בגלות - לא כמו רגע של גלות, אלא כמו רגע של הכנה והקדמה לגאולה. ואז, נקל יותר להתמודד עם קשיי הגלות ולעבוד עבודתו כדבעי.

זאת ועוד - שהעבודה היא באופן שהאדם מרגיש את עצמו ל"בן חורין", והיינו, שהנשמה היא במעמד ומצב של חירות, ועבודתו בגלות היא כמו "בן חורין" שצריך להוציא מישוהו אחר שנמצא עדיין בשביה. ועניין זה מתבטא באמונה בביאת המשיח שיבוא בכל יום - לא אמונה בדרך מקיף, אלא אמונה שחודרת בכל כוחות נפשו בדרך פנימית, ואמונה זו גופא מוציאה אותו מההגבלות של הגלות, ובמילא יכול לעבוד עבודתו מבלי להתחשב במיצרים וגבולים שמצד הגלות.

- וזהו הביאור בפתגם המקובל בשם הבעל שם טוב, שכל אחד מישראל יכול לחצות נהר על גבי מטפחת, אלא שצריך להאמין בזה. והיינו, שכאשר האמונה היא (לא בדרך מקיף, אלא) בדרך פנימית, מעמידה היא את האדם כולו, בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, במעמד ומצב שלה (של האמונה), ואז, לא ייפלא שהוא מושל על הטבע, כיון שמציאותו היא למעלה מהטבע, וכל מציאות הטבע לא נבראה אלא בשבילו, כמאמר רז"ל "בראשית, בשביל ישראל שנקראו ראשית", וכיון שעניין "נקראו ראשית" הוא אצלו בגילוי, פועל הוא כל מה שצריך לפעול באין מפריע.

(משיחת יום ה' פ' בשלח, י' שבט, ה'תש"ד. תורת מנחם כרך יא עמ' 41-42 - בלתי מנוגה)

רבנו משה בן נחמן - הרמב"ן

"אחרון המקובלים האמיתיים... עד שבא האריז"ל", התבטא הרבי * פנימיות התורה היתה עיקר עיסוקו ולכן הלכה כמותו * עידוד והערכה למהדירי פירוש הרמב"ן, ומדוע אין לתת עדיפות לתרגום הפירוש לאנגלית • שלל התייחסויות הרבי לרמב"ן ולתורתו

הכי מקובלים וסמוכים בין פירושי התורה - התבטא הרבי בשבת קודש פרשת ויקרא תשל"ב (שיחות קודש תשל"ב כרך ב' עמ' 31). עם זה קבע בהזדמנות אחרת (שיחות קודש תשכ"ז כרך א' עמ' 35): הרמב"ן בפירושו על התורה - אין עניינו פסקי דינים. כשם (שאיתא בפוסקים) שרש"י בפירושו לש"ס אין ענינו לפסוק דינים (מה שאין כן בתשובותיו ובספרי תלמידיו הובאו פסקי רש"י).

פירוש הכולל פשט דרוש סוד וגם הלכה

אמנם בשבת פרשת משפטים תשל"ז (שיחות קודש תשל"ז כרך א' עמ' 503) ציין הרבי את יחודו של פירוש הרמב"ן, הכולל גם ענייני הלכה: הרמב"ן כותב בפירושו גם עניינים של דרוש וסודות התורה, כדמצינו בכמה מקומות הלשון "והמבין יבין" וכיוצא בזה, והוא כותב את העניינים באופן גלוי (דלא כרש"י שרק רמזו להם); ועל אחת כמה וכמה שמביא גם עניינים של הלכה, כמו שמצינו שבפרשת כי תישא (ל, ג) הוא מפרט את ערכו של השקל בחולקו על רש"י - זאת משום שהרמב"ן סבור כי זה נוגע להלכה לדעת כמה הוא מחצית השקל.

כמו כן התבטא פעם (שיחות קודש תשמ"ב כרך ב, עמ' 283) כי "הרמב"ן נוהג לכלול סודות ולכתוב הסודות בפירושו...".

בהתוועדות שבת פרשת בלק תשט"ז התבטא הרבי (תורת מנחם כרך יז עמ' 80-81): הרמב"ן שחיבר כמה ספרי קבלה, ואיתא בכתבי האריז"ל [ראה הקדמת הרב חיים ויטאל לשער ההקדמות (נדפס גם כן בהוספה לקונטרס עץ החיים עמ' 79)] שהוא אחד המקובלים היחידים שסומכים עליהם.

דברים אלו נאמרו בהקשר לדברי הרמב"ם באיגרת תימן (פ"ג קרוב לסופו) על הזמן שבו תחזור הנבואה לישראל. רמז לכך בפסוק "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל", אשר לאחר שיעבור משך זמן כזה, "כעת", מעת אמירת הנבואה בשנת ב' אלפים תפ"ח - תחזור הנבואה לישראל. ואכן, אמר הרבי, הדברים נתקיימו בשנת ד' אלפים תתקע"ו, שבאותה תקופה חי הרמב"ן, וכמוהו כמה מגדולי ישראל בני דורו שרוח הנבואה הוחזקה בהם (עיי' בשיחה שם).

במכתב אחר (אגרות קודש כרך כב, עמ' צד) מצטט הרבי את דברי רבי חיים ויטאל:

הרמב"ן ז"ל אחרון המקובלים האמיתיים וכו' (עד שבא האריז"ל, וכדלקמן) גם החיבור שעשה אמת ויציב ונכון וקיים וכו', כי מהרמב"ן ואילך נסתרה דרך החכמה הזאת עד אשר האריז"ל החל לגלות זאת החכמה כו'.

מהפירושים הכי מקובלים

"פירוש הרמב"ן על התורה הוא אחד הפירושים

”את אשר עשה (הרב) משה ”(בן נחמן) לעיני כל ישראל..”

לפחות שלוש איגרות-תורניות שיגר הרבי לאחד ממהדירי פירוש הרמב”ן על התורה, הרב אייזנשטט מברוקלין. באיגרות התייחסויות לעבודתו, הראשונה משנת תשי”ד (איגרות קודש כרך ט’ עמ’ לט-מא) ובה שש הערות.

הרבי מציין כי ”גם בהקדמת הי”ד משתמש (הרמב”ם) בלשון עתיד ואחלק ההלכות.. אחלק אותו” ובעקבותיו הלך כנראה גם הרמב”ן שכתב בהקדמתו בלשון ”אתחיל” (במכתב אחר: ”כנראה הושפעה מהתחלת הקדמת הרמב”ם לספרו”). במכתבו הנזכר מקדים הרבי:

קיבלתי הגליונות של הספר פירושי התורה להרמב”ן בצירוף הערות כבוד-תורתו שלי... ונהניתי בעברי על הדפים ובראותי כמה מלאכה וחכמה השקיע בהערות אלו, ועל-פי המנהג, הנני מצרף בזה איזו הערות משלי בהנוגע להתחלת פירוש הרמב”ן. בט”ו כסלו תשי”ט (איגרות קודש כרך ח”י עמ’ קא-קב) מאשר הרבי קבלת ספרו (”פירוש הרמב”ן על התורה כרך א’, ותשואת-חן תשואת-חן”) ולהביבותא דמילתא מציין שוב כשש הערות ”בעברי בין דפי הספר על כל פנים בחפזי”.

בתחילת המכתב מאחל הרבי למהדיר:

ויהי רצון אשר בקרוב יברך על המוגמר שאר החלקים עד לעיני כל ישראל, לבאר את אשר עשה (הר”) משה (ב”ן). ויהי רצון אשר גם זה, ביאור תורתם של ראשונים אלו, אשר חיברו את הגליא והסתים דאורייתא, ימהר להתפשטות דהענין דהפצת המעינות חוצה, ובסגנון הרמב”ם בסוף פירושו על התורה, יכון ויראה זה לעיני כל העם, ויקיים היעוד דקאתי מר, כי יביא את אשר לבבנו שואל (ולהעיר ממאמר הזוהר חדש.. וראה גם כן זוהר חלק א.. סנהדרין צט, א (בפרש”י שם) אשר ענין הקץ, ללבא - דלמעלה - גליא, אלא דלפומיה לא גליא) במהרה בימינו.

ומסיים: ”בכבוד ובברכת הצלחה בהאמור”.

האיגרת השלישית מי”ט טבת תשכ”ב (איגרות קודש כרך כב עמ’ צד-צו) גדושה בהערות מפליאות ומיוחדות של הרבי, ובהן הוא מציע כמה תיקונים לנדפס ומעלה השערות כיצד נשתבשו ו’תוקנו’ עיבור (ובזה חלוק - מהרמב”ן).

ישוב בהזדמנות נוספת (שיחות קודש תש”מ כרך א, עמ’ 855):

הרמב”ן הוא אחד מפשטי המקרא, כפי שכותב בהקדמתו. אשר בנוסף ל”רמזים” ו”סתרי” התורה אשר הוא כותב - מביא הוא גם את דרך הפשט (”פשטים”), שאמנם אין זה פשוטו-של-מקרא כמו פירוש רש”י, אך זה קרוב לזה.

עוד התייחסויות לפירוש הרמב”ן על התורה לעומת פירושו של רש”י:

בהתוועדות שבת פרשת שלח תשל”ד (שיחות קודש תשל”ד כרך ב, עמ’ 214) התבטא הרבי:

הרמב”ן והאבן עזרא - אין דרכם לפרש כל דבר; פעמים מסתמכים הם על פירוש רש”י או על מה שכתוב במקום אחר.

ובהזדמנות אחרת (שיחות קודש תשל”ז כרך ב, עמ’ 247):

דרכו של הרמב”ן בכמה מקומות להעתיק תוכן פירוש רש”י. מכיוון שהרמב”ן העתיק רק את פירושו השני של רש”י - מוכח שהפירוש השני קרוב יותר לפשוטו-של-מקרא.

על ”פירוש הרמב”ן לשיר השירים (ח,ג), [יש מחלוקת אם פירוש זה הוא אכן מהרמב”ן או מגדול אחר בישראל” - העיר הרבי בהזדמנות (שיחות קודש תשכ”ז כרך א, עמ’ 35).

בפנימיות התורה הלכה כרמב”ן

בהתוועדות יום ב’ דחג השבועות תשכ”ז אמר הרבי (שיחות קודש תשכ”ז כרך ב’ עמ’ 160):

מכיון שרוב עיסוקו של הרמב”ם היה בנגלה דתורה, ורק (לפי דעה אחת) בסוף ימיו למד פנימיות התורה (אלא שלא הכניס זאת בספר הי”ד, מכיון שלא היה הדור ראוי לכך, כפתגם כ”ק מו”ח אדמו”ר) מה שאין כן רוב עיסוקו של הרמב”ן היה בפנימיות התורה, לכן - על-פי הכלל שהלכה כרב בדיני איסור והיתר וכשמואל בדיני ממונות (משום שכל אחד מהם היה זה עיסוקו) - במחלוקת בענייני פנימיות התורה, כשנחלקו הרמב”ם והרמב”ן, הלכה כרמב”ן. והשווה איגרות-קודש כרך כב עמ’ קכט: ”שבא (הרמב”ם) לזה [החכמת הקבלה] בסוף ימיו ובבחינת עיבור (ובזה חלוק - מהרמב”ן).”

שלא כדבעי, ובפתיחתה נאמר:

מאשר הנני קבלת ספרו, פירוש הרמב"ן על התורה כרך ב'... וכאמרי במכתבי מאז, יהי רצון אשר מתוך מנוחה וטוב לבב ימשיך בפירושו האמור לבאר ולפרש דברי הראשונים כמלאכים, וביחוד אלו אשר התחילו בגילוי נסתת דתורה, שמהמיוחדים בהם הוא - הרמב"ן ז"ל אחרון המקובלים האמיתיים וכו' (עד שבא האריז"ל).

והרבי מסיים:

והרי ביחוד דורנו דור יתום חשך כפול ומכופל זקוק לגילוי אור תורה האמור. מהדיר נוסף של תורת הרמב"ן היה הרב חיים דוב שעוועל, אשר קיבל את האיגרת הבאה הנושאת את התאריך כ"ו אלול תשל"ה (אגרות קודש כרך ל עמ' רצ"ז):

הפתעה נעימה היתה לי לקבל מארץ־הקודש תבנה ותכונן ספר **תשובת הרמב"ן** שההדיר עם מבואות וכו' (וממשיך): וכדרכו בהוצאה לאור ספרי הראשונים כמלאכים מקדם, ולדכותיה דמר אין צורך להדגיש עד כמה הפליגו חכמינו ז"ל בענין עשית אזניים לתורה, על אחת כמה וכמה שיש בהמבואות וכו' גם ביאורים וכדומה. ועוד שם:

ויהי רצון שמתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף ימשיך בעבודה נעלית האמורה, שהיא חכמה ומלאכה גם יחד. הרבי תובע מהמהדיר ("מתאים להפסק־דין גדול לימוד (מפני שמביא לידי מעשה") שירבה גם בפעילותו בסביבתו הקרובה וגם הרחוקה בהפצת קיום מצוות מעשיות בפועל בחיי היום־יום.

כשלא ידועה זהות המחבר

בקשר למנהג חב"ד (נעתק בספר המנהגים עמ' 66) ש"המהדרים - מאגדים בעצמם את הלולב", ציין הרבי:

דעת הרמב"ן והרשב"א (הריטב"א?) (בחידושיו לסוכה מז, א) לאגוד [הלולב] על־ידי אחרים לא הובאה בפוסקים.

וראה חידושי־אגדות [למהרש"א] לסוכה (מה),

א) דהוי מצווה כאילו בנה מזבחה, ושקלא־וטריא בזה מספר ילקוט אברהם להרב אברהם ליפשיץ (מונקאטש תרצ"א) ובהשמטות והוספות שם. [אגב: להזכרת "הרמב"ן והרשב"א (הריטב"א?)"] יש לציין לדברי הרבי באגרות־קודש כרך ט' עמ' לג־לד:

והרי כבר ידוע בדורות שעברו, כשפקקו ב[=זהות] מחברו של איזה ספר, הרי הסבירו גם־כן את מי יש לחשוך בחיבורו של ספר או כתב וראוי לכך מפני ידיעותיו... בנוגע לכמה תשובות הראשונים הנה החליפו את הרמב"ן והרשב"א והריטב"א זה בזה וכו'.

על רקע דברי הרבי אפשר להבין את אשר כותב הצמח צדק אר"ח סימן יח ס"ה: "ובחידושי הרמב"ן על שבת שיצא בדפוס מחדש, והגאון אב"ד דק"ק לבוב והגאון אב"ד דק' פרעשבורג מעידים בפשטות שהם חידושי הרמב"ן, כתב שם...".

ספרים בסיסיים ממתינים לתרגום אנגלי

כשקיבל הרבי את מהדורת בראשית־ויקרא של פירוש הרמב"ן על התורה בתרגום אנגלי, מעשי ידיו של המהדיר הרב שעוועל - הגיב הרבי (אגרות קודש כרך ל' עמ' רצ"ז) בהצגת ספק ("צריך עיון") - אם יש לקחת זמן ומרץ מהעתקת (=תרגום) ספרים אחרים (בסיסיים יותר ויסודיים כדוגמת "פירוש רש"י על התורה או הש"ס") לתרגום "פירוש הרמב"ן לשפת המדינה בשביל להמציאו גם לאלו שאין להם ידיעה מספיקה בלשון־הקודש, דלכאורה אין זה בגדר "אשר יחסר להם" כ־אם - "לעשרם" (כתובות סז, ב).

והרבי קבע: גם בתרגומים ("בהעתקות") יש סדר וקדימה!

באחת מהערותיו באגרות קודש (כרך ח"י עמ' קב) מציין הרבי הערה, ובה ראוי לחתום רשימה זו:

והפתיחה מסתיימת בענין הגאולה, כרגיל בכמה ספרים (וכסיום כללות פירוש הרמב"ן על התורה).

פרשת בשלה

ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים (יג,יז)

'פלשתים' מורה על התפשטות והתרחבות ללא הגבלה (מלשון הביטוי 'מבוי המפולש', היינו שהמבוי פתוח משני צדדים, ללא מחיצות).

יש בחינת 'פלשתים' בצד הטוב - הקדושה, ויש גם בחינת 'פלשתים' " בצד ההפכי. הראשון הוא שמחת הנפש בכוראה בפילוש, בגילוי ובהתפשטות גדולה; והאחרון הוא 'שמחה' של ליצנות והוללות (כמאמר רז"ל (עבודה זרה יט) "ובמושב לצים לא ישב" - אלו פלשתים). האדם מתלוצץ מכל דבר, ואין מעצור לרוחו כלל.

בראשית העבודה, כשהאדם מתחיל להתקרב לאלוקות, אל לו לגשת מיד לעבודה של שמחה בלתי מוגבלת, 'פלשתים דקדושה', כי מהתנהגות כזו עלול האדם ליפול להוללות וליצנות, ל'פלשתים דקליפה'.

זהו שאמר הכתוב, עם יציאת בני ישראל ממצרים, בראשית דרכם: "ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים" - 'פלשתים' דקדושה - "כי קרוב הוא" - ל'פלשתים' דקליפה. תחילה על האדם לעבוד את ה' מתוך קבלת עול מלכותו יתברך, ורק אחר כך יבוא לשמחה אמיתית, ככתוב (תהילים צז): "שמחו צדיקים בה".

(תורה אור פר' בשלח דף סא עמ' ג' וד')

וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים (יג,יח)

שהיו מזוינים בחמישה כלי זין (ירושלמי שבת פ"ו)

בכל יום חייב אדם לחוות מחדש חוויית יציאת מצרים, בשעת תפילתו. 'יציאה' זו נעשה על ידי חמשת 'כלי הזין' המנויים במשנה (שבת פו): חרב (סייף), רומח, קשת, תריס (מגן) ואלה (א' קמוצה). חרב - היינו פסוקי דזמרה (מלשון זמיר עריצים). הוא סידור שבחיו של מקום והתבוננות בגדולת הבורא, ועל ידי זה מתחיל ביטולו של היצר הרע. ככתוב (תהילים קמט): "רוממות אל בגרונם (ועל ידי זה) וחרב פיפיות בידם".

רומח - רמ"ח התיבות של קריאת שמע, על ידי אמירת קריאת שמע כדבעי למהווי - מבטלים את הרע מכול וכול.

קשת - הבקשות של שמונה עשרה (ראה תרגום אונקלוס ל"בחרבי ובקשתי" - בראשית מה, כב). תריס - הטלית והתפילין שלובשים בשעת התפילה. כי בשעה שהאדם מתאמץ להתפלל, מתגבר יצר הרע לעומתו לבלבלו במחשבות זרות; והטלית ותפילין הם תריס ומגן מפני 'אבני בליסטראות' אלה. אלה - האלה הוא שבט שמכים בו. ובעבודת ה' - מה שאמרו רז"ל (ברכות ה) "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע", כי בדיבורים רכים לא ישפיע על יצרו הרע.

(לפעמים צריכים להשתמש ב'חרב' ו'רומח', המבטלים את הרע לגמרי; ולפעמים די ב'אלה', שהיא הכאה בעלמא. כי כלפי תאוות איסור יש להפעיל 'חרב ורומח', ואילו כלפי תאוות היתר די בהכאה בלבד).

(ספר המאמרים תש"ד, עמ' 100)

אז ישיר משה (טו,א)

פעם אמר הצמח־צדק: מה היתה גדולתו המיוחדת של משה רבנו בעת קריעת ים סוף? - כל ישראל היו בהתפעלות גלויה וגדולה, ואילו למשה רבינו היה "קֶאֱלֻטֶע בראַנד" (התפעלות קרה).
וביאר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע: יש התפעלות גדולה ועם זה היא בקרירות, ההתלהבות אינה גלויה. וכפי שהיה במכת ברד, שהיה ברד, קרירות, "ואש מתלקחת בתוך הברד" (וארא ט,כד). ועל דרך זה - להבדיל - בקדושה: בפנימיותו של האדם הוא כיקוד אש, אך הדבר אינו ניכר כלל, לא נראית בו שום תנועה של התפעלות.

(ספר השיחות תרצ"ו עמ' 233)

ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור (טו,כב)

(הסיען בעל כורחם (רש"י)

בני־ישראל לא רצו להנתק ולהיפרד מההתגלות האלוקית הנעלה שראו בשעת קריעת הים, ולכן הוצרך משה להסיעם 'בעל כורחם'.

ומדוע באמת הסיען משה מגילוי נעלה זה?

הכוונה העליונה היא שבני־ישראל יעשו לה' 'דירה בתחתונים' - בעולם־הזה הגשמי דווקא. לכן 'הסיען' משה, כלומר, הורידם מדרגתם הנעלית והביאם לבחינת 'מדבר שור' - שור מלשון 'ראייה', כנאמר (במדבר כד), "אשורנו ולא קרוב", היינו שיכירו בכך שעיקר הכוונה היא בעולם הזה התחתון, הנראה לעין הגשמית.

זהו שכתוב בהמשך "ויבאו מרתה" - כי רק בעולם־הזה ישנה מציאות של מרירות ורע.

(תורה־אור - פרשת בשלח, דף סב, עמ' ב)

ראו כי ה' נתן לכם השבת (טז,כט)

הנועם והעונג שהאדם מרגיש ביום השבת תלויים במידת ההכנה והעבודה שלו בששת ימי החול. וכמאמר (עבודה זרה ג) "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת".

זהו "ה' נתן לכם השבת": ה' נתן בידכם את השבת. מידת הקדושה והעונג שתרגישו ביום השבת ניתנה בידכם...

(לקוטי תורה פר' בשלח דף כ' עמ' ג)

צא הילחם בעמלק (יז,ט)

שתי מלחמות היו לבני־ישראל בצאתם ממצרים בדרך לקבלת התורה: מלחמת פרעה (לפני קריעת ים־סוף) ומלחמת עמלק.

במלחמת פרעה נאמר (שמות יד): "ה' יילחם לכם" ואילו במלחמת עמלק נאמר: "צא הילחם בעמלק", אתה תילחם. מהו הטעם לשינוי זה?

פרעה לא מנע מבני־ישראל ללכת להר־סיני (אלא הוא בא אחריהם) - על כן ה' הוא שנלחם בו. לעומת־זאת, עמלק התייצב כנגד בני־ישראל וביקש לעכב את הליכתם לקבלת התורה בהר־סיני - לכן נצטוו ישראל להילחם בו.

בשעה שיש מונע ומעכב לקבלת התורה, יש לצאת למלחמה כדי לבטל את המונע ומעכב מלקבל ומללמוד תורה.

(לקוטי־שיחות, כרך א, עמ' 145-144)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת בשלח

ט"ו בשבט, שבת שירה

חמישה-עשר בשבט:

'ראש-השנה לאילן' נוגע לדינא בארץ-ישראל - "לעניין מעשר, שאין מעשרין פירות האילן שחנטו קודם שבט על שחנטו לאחר שבט", אבל לא מצינו בש"ס שייקרא ט"ו בשבט בשם 'יום-טוב'. המקור היחיד לכך הוא - כמבואר בראשונים², ש"כיוון דקתני בהדי הדדי, כל ארבעה ראשי-שנים ביחד, בהא דמיא אהדדי"³.

הפירות שעדיין לא הגיעו לשליש גידולם עד ט"ו בשבט יהיו שייכים לשנת המעשר החדשה, שמתחילה בט"ו בשבט, דהיינו השנה - שנת 'מעשר שני'. בפועל, הפירות הראשונים שייכנסו לגדר זה יהיו שקדים ושסק⁴.

1) פרש"י ורע"ב ריש ראש-השנה. רמב"ם הל' תרומות פ"ה ה"א. וזאת כיוון שהאילנות מפסיקים לניק מהמים דאשתקד, ומתחילה אצלם יניק חדשה בפועל, ארבעה חודשים לאחר שנידונין על המים. ירושלמי ראש-השנה פ"א ה"ב.

ראה הדעות ביחס לשיעור 'חנטה', 'הבאת שלישי' ו'עונת המעשרות' בס' 'המועדים בהלכה' עמ' קפב, אנציקלופדיה-תלמודית ערך 'הבאת שלישי' בתחילתו, ובמפורט בהערות לס' 'שבת הארץ' (מהדורת תשנ"ג) ח"א עמ' 392.

לא ניתן להפריש תרו"מ מפירות שנה אחת על פירות שנה אחרת.

2) מרדכי ראש-השנה פ"א סימן תש"א. הגהות מיימוניות הל' שופר פ"א סוף ס"ק א.

3) כדמוכח גם מדברי הגמרא (מועד קטן ד, א) שאם 'גמרי בהדי הדדי, ילפינן מהדדי', ראה שו"ת מהר"ם מרוטנבורג סימן ה [על תשובה זו חתום רבינו גרשום מאור הגולה, ובס' 'אגודה' מובאים הדברים בשם "גאון" - 'המועדים בהלכה' עמ' קפו. וראה שיחות-קודש תשכ"ב עמ' 189]. כל הקטע לקוח מ'תורת מנחם - התועודיות' תשד"מ ח"ב עמ' 948.

4) בפירות המביאים שלישי סמוך מאוד לט"ו בשבט יש להיזהר מתערובת. אם אירעה, ראה בס' 'משפטי ארץ - תרו"מ' פ"ח

אכילת פירות:

בט"ו בשבט "נוהגים להרבות במיני פירות של אילנות"⁵ "וכיוון שט"ו בשבט חל השנה ביום השבת, מקיימים את המנהג גם בהתוועדות, ואף שאז רק זמן החנטה, דהיינו התחלת הצמיחה, נוהגים לאכול פירות מוכנים ופירות הכי משוכחים, ואכילה כשיעור ברכה אחרונה דווקא, כי גם הסיוס והתכלית כלולים כבר ב'ראש', ורואים אותם כבר אז בגלוי⁶. ובפרט מיני פירות שנשתבחה בהן ארץ-ישראל - "גפן ותאנה ורימון... זית שמן ורשב"ש"⁷ - "דבש תמרים"⁸, ונוהגים לאכול גם חרובים, שיש להם שייכות מיוחדת לניסים, כסיפור הגמרא על רבי חנינא בן דוסא ש"די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת", ובהמשך לזה מסופר על כמה

ס"ז-ח, ובקונטרס 'הפרשת תרו"מ במערכת הציבורית' (מכון התורה והארץ, תשנ"ב) עמ' 138 (בפרי-האדמה הולכים לפי תאריך הלגיטה, ור"ה שלהם היה ב"א בתשרי).

5) מג"א או"ח קלא ס"ק טז. השלמה לשר"ע אדה"ז שם ס"ח. וראה שיחת ליל ט"ו בשבט תשל"ט סל"ח. ש"פ בשלח תשמ"מ סנ"ו. לקראת ש"ק ט"ו בשבט תשמ"ט אמר הרב: "...בכלל, אין

הדגשה לקיים את המנהג דאכילת פירות דווקא **ברבים**. על-פי רוב [כשחל ט"ו בשבט בחול] אוכלים את הפירות כל אחד בפני עצמו, בבית, ביחד עם בני ביתו, בתוך הסעודה וכיוצא בזה. משא"כ בשנה זו, כיוון שט"ו בשבט חל ביום השבת, השבת הראשונה לאחר התחלת שנת הארבעים מההילולא - מציעים, ובבקשה שיפרסמו בכל מקום ומקום: ביום ט"ו בשבט יעשו התוועדות כללית... בכל מקום ומקום, ועאכו"כ באה"ק...

ויקיימו שם גם ברבים המנהגים של ט"ו בשבט - אכילת פירות וכיו"ב (נוסף לזה ש"כ"א עושה בביתו הפרטי, באווירה ביתית). וכמוכן שבהזדמנות זו ידברו וילמדו דברי תורה... וגם להוסיף בקבלת החלטות טובות... (ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 209, ובלה"ק - התוועודיות תשמ"ט ח"ב עמ' 225).

6) 'התוועודיות' תשמ"ד ח"ב עמ' 914.

7) עקב ח"ח.

8) רמב"ם הלכות ברכות פ"ח ה"ג [וראה אנציקלופדיה-תלמודית ערך 'דבש' בתחילתו, ושי"נ].

ידי יגיעה והוספה ביתר שאת וביתר עוז בלימוד התורה¹⁵.

שבת שירה:

שחרית: נוהגים לעמוד בעת קריאת השירה¹⁶.
בבית חיינו נהוג לנגן ב'המים להם חומה...
ומשמאלם" הראשון (יד, כב) כמו בסוף פסוק רגיל,
ובשני (יד, כט) כמו לפני "חזק". בשירה עצמה (פרק
טו) מנגנים בכל מקום שבו מוזכר שם ה': פסוקים א'
ג. ו. יא. טז. ובשירת מרים (טו, כא): "שירו לה'...
ביום"¹⁷.

קוראים¹⁸ בסוף הפרשה: "תמחה את זכר, ואחר-
כך זכר"¹⁹ עמלק", הן בשביעי והן במפטיר ובדבר
שלילת 'הכאת עמלק' כבר נתבאר ב'התקשרות'
גיליון קט"ז²⁰.

הפטרה: "ודבורה אשה נביאה... ארבעים שנה"
(שופטים פרק ה)²¹.

15 אפילו לבעלי עסק, וכש"כ ליושבי אוהל. וביאר השייכות
לט"ו בשבט, שכמו באילן צ"ל יגיעה רבה וזמן רב עד שבאים
הפירות, כך בתורה צ"ל 'יגיעה' כדי שיהיה 'ומצאת' - לקוטי-
שיחות כרך ו עמ' 312, עיי"ש.

16 ספר-המנהגים עמ' 31. לוח כולל-חב"ד. בדרך-כלל כשהרבי
היה עומד בקרה"ת, הפנה פניו אל הס"ת מ'יושע' מתחילת או
מאמצע הפסוק לערך (לא היתה קביעות בזה) ועד גמר שירת
מרים; וכן עמד בין 'יושע' עד גמר שירת מרים החל משנת
תשל"ח, מאז שהחל לשבת בקרה"ת.

17 מפי הרה"ר יוסף-יצחק ש"י אופן.
אדה"ז היה קורא בתורה את שירת הים בנוסח-טעמים מיוחד,
השונה מנוסח הקריאה דכל השנה וגם משאר השירות שבתורה,
וכן נהגו גם כל בניו. הוא לימד זאת להרה"ק הרב"ש בן הצמח-
צדק, שלימד זאת להרה"ק הרז"א אחי אדמו"ר מהורש"ב נ"ע
(לקוטי-דיבורים ח"ב עמ' 460. וראה בסה"ש תש"ו ע' 38,
ובלה"ק בס' התולדות אדה"ז ח"ד עמ' 1070 משיחה בסעודת
ליל שש"פ תש"ו).

18 שם, ובמנהגי פורים בעמ' 72. וראה שם הערת הרבי
בארוכה.

19 הקורא בתורה וטעה בתיבה אחת, רגילים בין אנ"ש לחזור
רק על התיבה המוטעית, כמו כאן בניקוד תיבת "זכר" (ואין
חוששים שישמע כאילו שתי המילים גם יחד כתובות בפסוק
עצמו). וראה בש"ע אדמו"ר ז"ל קריאת-שמע סי' ס"ב,
פרמ"ג שם, א"ר סי' קלו ס"ד וב'התקשרות' גיליון שמ עמ'
19 וש"נ.

20 וכבר כתבו זאת פוסקים בדורות שעברו, כמובא ב'ילקוט
יוסף - מועדים' (ה) עמ' 259.

21 ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד. ובשיחות-קודש
תשל"ו ח"א עמ' 459 איתא, שמנהג חב"ד בד"כ לקצר בהפטרות,

וכמה ניסים שאירעו לו, בהיותו מלומד בניסים⁹.
יש מי שנוהגים לומר ליקוטים מתנ"ך וזוהר כו¹⁰
- ועל זה כתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: "לא ראיית
במדינותינו נוהגים כן"¹¹.

כינוסים:

התאחדות כל האיברים היא על-ידי ה"ראש",
וכיוון שכל ארבעת הראשי שנים קשורים זה לזה,
יש עניין מיוחד לכנס את בני-ישראל בראש-השנה
לאילן, שיהיו כבראש-השנה הכללי "לאחדים
כאחד", ובפרט כינוסים של ילדי-ישראל שלפני
בר-מצווה ובת-מצווה "צבאות השם", כיוון
שבהם מודגש במיוחד עניין הצמיחה והגידול, גם
(ובעיקר) ברוחניות, שאז הוא עיקר החינוך "חנוך
לנער"¹².

יש לבחור את הזמן המתאים כדי שיהיה ברוב
עם הכי אפשרי, בכל מקום ומקום לפי עניינו: לאחרי
מנחה דערב ט"ו בשבט, בט"ו בשבט עצמו, בימים
שלאחרי, עד ליום השבת-קודש, השבת דמתן-תורה
(ומה טוב בכל אחד מהזמנים הנ"ל, במקומות שונים
וכו')¹³.

וכראי ונכון להתחיל בעניין של מעשה בפועל
תיכף ומייד, באופן המותר ושייך ביום השבת: (א)
הוספה בעניין הצדקה - אהבת-ישראל ואחדות-
ישראל - על-ידי החלטה על סכום מסויים, לא רק
החלטה כללית (נוסף על האפשרות לקיים מצוות
צדקה על-ידי אכילה ושתייה [לחיים]), וכן על-ידי
צדקה רוחנית [עצה טובה, לימוד תורה], שיפרישו
לעצמם מייד בצאת השבת, ויתנו בפועל בכוקר
לעני או לגבאי צדקה. (ב) הוספה בחינוך הילדים,
לעוררם אודות קיום המנהג דאכילת פירות ביום זה,
ולהסבירם משמעותו¹⁴.

בהתוועדות ט"ו בשבט תשל"א הכריז הרבי:
"עכשיו הזמן שצריכים "לכבוש" העולם, על-

9 תענית כד, סע"ב. ספר-השיחות תנש"א ח"א עמ' 300.
10 נדפסו לראשונה בספר 'פרי עץ הדר', ויניציאה, תפ"ח. וכמה
פעמים לאחרי זה, ובמיוחד בדורנו.
11 לקוטי-שיחות כרך לא עמ' 235.
12 'התוועדיות' תשד"מ ח"ב עמ' 892.
13 ספר-השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 241.
14 שם עמ' 222 ובהערות. וראה פירוש בכיו"ב ב'התוועדיות'
תשמ"ח ח"ד עמ' 2120, תשמ"ח ח"ד עמ' 376, תנש"א ח"א
עמ' 24 ועוד.

פרשת בשלח היה מורה לכל מלמדי התינוקות ולכל ההורים לילדים²⁸ קטנים, לקבץ את הילדים בשבת שירה בחצר בית-הכנסת ולספר לילדים את סיפור קריעת ים-סוף, כיצד שרו הציפורים וציפצפו בשעה שמשה וכל בני-ישראל, אנשים ונשים, שרו את שירת 'אז ישיר', והילדים הקטנים קטפו פירות מעצי הים²⁹ והאכילו את הציפורים ששרו ורקדו.

המהר"ל היה מצווה לתת לילדים 'קאָשע' (דייסה) שיתנוה לפני התרנגולים והציפורים³⁰, לזכר פירות הים שבהם האכילו הילדים הקטנים את הציפורים. לאחר מכן היה המהר"ל מברך את כל הילדים ואת ההורים, שיזכו לחנך את הילדים ולגדלם לתורה, לחופה ולמעשים טובים". ע"כ.
במנחה אין אומרים 'צדקתך'.

שאינו נשמע - כך נדפס בס' היכל-מנחם ח"ב עמ' לו, מתאריך ו' שבט תשמ"ח, אבל בחוברת 'לקט הליכות ומנהגי ש"ק' עמ' 75 תיקן שהמענה היה בשנת תש"י, לאלה שרצו ללמד זאת לילדים ב'חדר'. וראה להלן הערה 32.
28 והכוונה גם לילדות - כדמוכח מקריעת ים-סוף ('התועדויות' תשמ"ז שם, הערה 115).
29 ראה שמות רבה כא, י.
30 והעיר הרבי: "אלא שלא ראינו שכ"ק מו"ח אדמו"ר ינהוג כן. [ויש לומר מהטעמים לזה - מה שכתב אדמוה"ז בשו"ע (או"ח סי' שכד ס"ח) יש נוהגים לתת חיטים לפני העופות בשבת שירה, ואינו נכון שהרי אין מזונותיהם עלידך" (דפסק כהמג"א שאוסר, ולא כמו שמסיק בס' תוספת-שבת הובא באורחות-חיים שם, שכיוון שנהגו כן לשם מצווה אין להקפיד בכך), ובימינו אלו לא מצוי שיהיו תרנגולים וכיוצא בהם שמזונותיהם עלידך (כפי שהיה רגיל בדורות שלפני זה בעירות הקטנות)].
"בכל זאת, הרי זה רק בנוגע להאכלת העופות, אבל בוודאי יש לספר לילדים את כל הנ"ל, ובמיוחד - לנטוע בהם מידה טובה של רחמנות על בעלי-חיים (שמתבטאת גם בסיפור דהאכלת העופות), "ורחמיו על כל מעשי" - ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 222.

אין אומרים 'אב הרחמים'²². המנהג הוא לאכול בשבת שירה 'שוואַרצע קאָשע'²³ (דייסה ממין קטניות הנקרא כיום בארץ 'כוסמת'²⁴), ומקורו כדלהלן:
בשבת שירה תש"ב סיפר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע²⁵:

"המהר"ל מפראג [שהיה מייסד, מבסס ומפיץ של מנהגי ישראל²⁶] קבע מנהג²⁷, אשר בשבוע של

להוציא פרשתנו [הפטרה הארוכה ביותר!] כי בה גם המלחמה היא חלק מן השירה, עיי"ש. [הרה"ג ר' מאיר מאוזו שליט"א כתב לי בטעם הדבר שהספרדים בד"כ מקצרים בהפטרות, כיוון "שעל הרוב מקפידים האשכנזים שלא לפחות מכ"א פסוקים בהפטרה, והספרדים סומכים דהיכא דסליק עניינא סגי, וזה מצאתי כבעשר הפטרות במשך השנה. רק בהפטרות פ' שקלים מיחלפא שיטתייהו של האשכנזים והספרדים. ומנהגנו בתנייס להתחיל גם שם 'בן שבע שנים' כמנהג אשכנז" - ומנהג חב"ד שם כהספרדים].

22 לוח כולל-חב"ד וספר-המנהגים עמ' 16, ע"פ סידור אדמוה"ז. השלמה לשו"ע אדמוה"ז (נדפסה בסוף ח"א עמ' 357, ובמהדורה החדשה ח"ד י:!) עמ' תכו) סי' קלא ס"ח.
23 ספר-המנהגים עמ' 72. לוח כולל-חב"ד. המקור - היום-יום, י"ז בטבת. ובהערות וצינונים שם ח"ב ציין שהמנהג נזכר כבר בב"ח סי' רח ד"ה והתוספות מסתפקים. וכנראה קשור לכל האמור בקטע הבא (כיוון שהמאכל חביב על העופות).
24 הכינוי 'כוסמת' מוטעה, ואין זה מין הכוסמין שהוא דגן. משנה-ברורה סימן רח ס"ק ב. סידור 'מנחת ירושלים' (תשל"ב) עמ' 1057. וראה אנציקלופדיה-תלמודית ערך 'דגן' ובציורים שם.
25 ספר-השיחות תש"ב עמ' 73.
26 'התועדויות' תשמ"ז שבהערה הבאה.
27 בשעתו העיר הרבי: "והלוואי היו מחדשים עתה מנהג זה בכל קהילות ישראל", 'התועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 448 (ועיי"ש בחריפות בעמ' 454 - בלתי מוגה). ובלקוטי-שיחות ח"ב עמ' 522 מבאר ההוראה מסיפור זה, עיי"ש. אולם למעשה, כשהציעו לפרסם עד"ז, נענו בהוראה: "לא להעתיק כל זה עתה - כי כנראה נשתקע המנהג לגמרי, וכשם שמצווה כו' כך כו" (כשם שמצווה לומר דבר הנשמע, כך מצווה שלא לומר דבר

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש